

Mulevhogute wa Pfanelo dza Vhuthu

Nga Ja 10 Nyendavhusiku 1948, Buthanonyangaredzi Ja Dzangano Ja Mbumbano ya Dzitshaka (UN) Jo tangedza Mulevhogute wa Pfanelo dza Vhuthu. Nga murahu ha vhukando uhu he ha tou vha divhazwakale, Buthanonyangaredzi Jo ita khuwelelo kha mashango othe ane a vha mirado uri a anadze Mulevhogute uyu na “u vhona uri u phadaladzwe, u taniwe, u vhalwe na u talutshedzwa zwikoloni na kha zwiwe zwiimiswa zwa pfunzo.” Thalutshezo ya tshiVenda yo dzudzanywa nga mirado ya tshiJafu na matshudeni vha Yunivesithi ya Kapa u itela u pemelela vhuambo ha tshihumbudzo ha 60th ha Mulevhogute uyu une wa tou vha divha zwa kale khatihi na u pemelela vhuambo ha tshihumbudzo ha 150th ha Fakhajihi ya zwa milayo ya Yunivesithi ya Kapa. Thalutshedzo yo vhalwa lwa u tou thoma Thohoyandou kha vhuambo he ha farelwa Yunivesithi ya Venda nga Ja 01 Nyendavhusiku 2008.

MVULATSWINGA

- Vhunga u divhea ha u dzhiela ntha lwa mvele ya tshirunzi tsha muthu na ndingano na pfanelo dza vhathu vhothe zwi murango wa mbofholowo, vhulamukanyi na mulalo Jifhasini,
- Vhunga u dzhielwa fhasi na u tsikeledzwa ha pfanelo dza vhathu ho bveledza zwiito zwa vhuveveru vhu fhandulaho luvalo lwa muthu, na u da ha shango line khaJo vhathu vha do diphina nga mbofholowo ya u amba na u tenda kha zwine vha funa, na u vhofoholowa kha nyofho na zwinyagwa Jo divhadzwaho sa dzangalelo Jihulwane Ja vhathu zwavho,
- Vhunga zwi zwa ndeme, arali muthu a sa faneli u kombetshedzwa nga u shaya inwe ndila, u vutshela vhutambudzi na vhtsikeledzi, uri pfanelo dza vhuthu dzi tsireledzwe nga tshumiso ya mulayo,
- Vhunga zwi zwa vhuhogwa u tutuwedza mvelaphanda ya vhuonani havhudi vhuwati ha dzitshaka,
- Vhunga vhathu vha Mbumbano ya Dzitshaka vho khwathisedza kha Tshata lutendo lwavho kha pfanelo dza vhuthu dza ndeme, kha tshirunzi na ndeme ya vuvha ha muthu na kha ndingano ya pfanelo dza vhanna na vhafumakadzi na uri vho diimisela u tutuwedza mvelaphanda ya u tshilisana na tshiimo tsha khwine tsha vhutshilo kha mbofholowo khulwane,
- Vhunga Mashango ane a vha Mirado o divhofha u swikelela u bveledza thuthuwedzo ya thonifho na u tevhedzwa ha pfanelo dza vhathu na mbofholowo dza vhuhogwa a tshi shumisana na Dzangano Ja Mbumbano ya Dzitshaka,
- Vhunga u pfeseswa ha pfanelo idzi na mbofholowo zwi zwa ndeme khulwane kha uri mbofho iyi i bveledzwe nga vhadalo,
- Zwino-ha, Zworalo, Buthanonyangaredzi Ji khou rwela Jari Mulevhogute wa Pfanelo dza Vhuthu uyu sa tshone tshikalo tshine tsha nga shumiswa nga nnyi na nnyi tshine tsha tea u swikelelwa nga vhathu vhothe na tshaka dzothe, kha u vhona uri muthu muwe na muwe na murado muwe na muwe wa tshitshavha, e na Mulevho uyu ngelekanyoni yawe, u do lusa nga u tou funza na u shumisa pfunzo u bveledza phanda thonifho ya pfanelo idzi na mbofholowo a tshi shumisa maga o bvelaho phanda, kha vhuimo ha lushaka na ha tshaka-tshaka, u vhona uri izwi zwi dzhielwa ntha na u tevhedzwa vhuwati ha vhathu vha Mashango ane a vha Mirado na vhathu vmane vha vha kha vhuho vhu re fhasi ha ndaulo ya mashango ayo.
- Tshitewa 1
- Vhathu vhothe vha bebwa vhe na mbofholowo nahone vha tshi lingana siani Ja tshirunzi na pfanelo. Vhathu vhothe vho gewa mihumbulo na mvalo ngauralo vha tea u konou farana sa vhathu vhatihi.
- Tshitewa 2
- Muthu muwe na muwe u na pfanelo na mbofholowo dzo bulwaho kha Mulevho uyu, hu si na u khethululwa hufhio kana hufhio, ho disendekaho kha murafho, muvhala, mbeu, luambo, vhurerele, polotiki kana muhumbulo muwe-vho, vhubvo ha tshitshavha kana u tshilisana, ndaka, mabebo kana tshiimo tshiwe-vho.
- Nga ntha ha izwi, a hu na khethululo ine ya do itelwa muthu hu tshi tevhelwa tshiimo tsha zwa polotiki, mulayo kana tshiimo tsha shango kha dzitshakatshaka kana vhuo vhone muthu a bva khaho, hu nga vha hu re na vhudilangi, hu ha thirasithi, hu sa divhusi kana huhu re kha vhuimo ho pimiwaho nga vhudivhusi.
- Tshitewa 3
- Muthu muwe na muwe u na pfanelo ya vhutshilo, mbofholowo na tsireledzo ya muthu.
- Tshitewa 4
- A hu na muthu ane a do dzheniswa kha zwa vhuipuli kana vhumeli; zwa vhuipuli na mbambadzo ya dziphuli zwi do iledzwa nga ndila dzothe.
- Tshitewa 5
- A hu na muthu ane a do tambudzwa kana u farwa nga ndila ya tshihuhu, i songo teaho muthu kana u farwa kana u Jarafiwa nga ndila i tsitsaho tshirunzi.
- Tshitewa 6
- Muthu muwe na muwe u na pfanelo dza u dzhiwa sa muthu fhethu huwe na huwe phanda ha mulayo.
- Tshitewa 7
- Vhathu vhothe vha a lingana phanda ha mulayo nahone vho tewa nga tsireledzo ya mulayo i edanaho, hu si na khethululo. Vhathu vhothe vha na pfanelo ya tsireledzo i edanaho kha khethululwo i pfukaho Mulevho uyu na kha thuthuwedzo inwe na inwe malugana na khethululo yo raloho.
- Tshitewa 8
- Muthu muwe na muwe u na pfanelo ya ndamulelo ya khoro dza lushaka dzi re na vhuoni kha vhuando vhu pfukaho pfanelo dze a gewa nga ndayotewa kana mulayo.
- Tshitewa 9
- A hu na muthu ane a do farwa, u valelwa kana u shakuliswa hu si na tshiitisi.
- Tshitewa 10
- Muthu muwe na muwe o fanelwa, nga u edana ho fhelelaho, u thetsheswa lwo teaho nga dzulo Ja nnyi na nnyi na hone Jo diimisaho nga Jotho Ji sa dzihhi sia, musi hu tshi khou tiwa pfanelo dzawe na mbofho dzawe na mulandu muwe na muwe va vhuvevhenga une a hveswa.
- Tshitewa 11
- Muthu muwe na muwe o hveswaho mulandu va vhuvevhenga u na pfanelo ya u dzhiwa a si na mulandu u swika zwenezwo o no wanwa mulandu zwi tshi ya nga mulayo tsengoni ya tshitshavha, he a wana thodea dzothe dza u dipilela malugana na mulandu wonoyo.
- A hu na muthu ane a do wanwa mulandu nga nthani ha nyito kana u sa ita nyito, zwe zwa vha zwi si mulandu nga fhasi ha mulayo wa lushaka kana wa dzitshakhatshaka nga tshifhinga tshe mulandu wa itea ngatsho. Ha ngo tewa na u Jatiswa lwo kalulaho u fhirisa ndatiso ye ya vha yo tiwa nga tshifhinga tshe mulandu wa itea ngatsho.
- Tshitewa 12
- A hu na muthu ane a do dzhenelwa kha zwa ene mupe, muta wawe, haya kana vhudavhidzani, kana u Jaelwa ha thombo na tshirunzi tshawe, zwo sokou itwa kana hu si na tshiitisi tshi no pfesesea. Muthu muwe na muwe u na pfanelo ya tsireledzo ya mulayo malugana na u dzhenelwa honoho kana u Jaelwa.
- Tshitewa 13
- Muthu muwe na muwe u na pfanelo ya mbofholowo ya u tshimbila na vhudzulapo nga ngomu mikanoni ya shango Jine na Jine.
- Muthu muwe na muwe u na pfanelo ya u bva shangoni Jine na Jine, ho katelwa na Jawe, na u humela kha shango Jawe.
- Tshitewa 14
- Muthu muwe na muwe u na pfanelo ya u Joda na u diphina nga pfanelo dza vhaJhalali kha maWe mashango malugana na u tsireledzwa kha u tovhola.
- Pfanelo iyi i nga si shumiswe hune u hveswa mulandu ha vha hu si ha vhuvevhenga ha politiki, kana zwiito zwi fhambanaho na ndivho na mirando ya Dzangano Ja Mbumbano ya Dzitshaka.
- Tshitewa 15

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya u vha na lushaka lune a wela khalwo.

A hu na muthu ane a ɔo thivhelwa u vha wa lushaka lune a wela khalwo kana a hanelwa pfanelo ya u shandukisa lushaka lune a wela khalwo.

Tshiteñwa 16

Vhanna na vhafumakadzi vha minwaha yo vhinaho vha na pfanelo ya u dzhena kha zwa mbingano na u vha na muṭa hu si na u thivhelwa nga zwa murafho, lushaka kana vhurereli. Vhoṭhe vha na pfanelo dzi linganaho siani ɔa mbingano, vha kha mbingano na musi i tshi fhela.

Mbingano i ɔo dzhenelwa fhedzi nga vhathu vhane vha khou malana vho vhofoholowa nahone hu na thendelano yo fhelelaho.

Muṭa ndi tshipiḡa tsha tsiko nahone tsha ndeme kha tshitshavha ngauralo wo tea u tsireledzwa nga tshitshavha na Muvhuso.

Tshiteñwa 17

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya u vha na ndaka o ɔiimisa nga eṭhe kana o ɔangana na vhañwe.

A hu na muthu ane a ɔo dzhielwa ndaka hu si na tshiitisi tshi no pfesesea.

Tshiteñwa 18

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya mbofoholowo ya muhumbulo, luvalo na vhurereli; pfanelo heyi i katela mbofoholowo ya u shandula vhurereli hawe kana zwine a tenda khazwo, na mbofoholowo a eṭhe kana e na vhañwe na musi e khagala kana fhethu ho dzumbamaho, u sumbedzisa vhurereli hawe kana zwine a tenda nga u funza, nyito, u rerela na u tevhedza.

Tshiteñwa 19

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya u vha na mihumbulo yawe na u amba; pfanelo heyi i katela mbofoholowo ya u vha na mihumbulo hu si na u dzhenelelwa, na u kona u ɔoḡa kana u wana mafhungo na u phaḡaladza mafhungo na mihumbulo hu tshi shumiswa nyangadzamafhungo hu sa sedzwi mikano.

Tshiteñwa 20

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya mbofoholowo ya u kuvhangana nga mulalo na nyangano.

A hu na ane a ɔo kombetshedzwa u vha muraḡo wa nyangano.

Tshiteñwa 21

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya u shela mulenzhe kha muvhuso wa shango ɔawe, nga ene muṭe kana nga vhaimeleli vhe a ɔikhethelela o vhofoholowa.

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya u kona u wana tshumelo ya vhathu i no lingana kha shango ɔawe.

Lufuno lwa vhathu lu ɔo vha lwone murango wa maandalanga a muvhuso, hezwi zwi ɔo bveledzwa nga khetho dza vhukuma dzine dza ɔo vha hone nga zwifhinga zwo tiwaho, nahone khetho idzi dzi ɔo vha dza vhathu vhoṭhe nga u lingana nahone u khetha hu ɔo vha ha tshidzumbwe kana ha shumiswa mañwe maga a u khetha nga mbofoholowo.

Tshiteñwa 22

Muthu muñwe na muñwe, sa murado wa tshitshavha, u na pfanelo ya u wana tshumelo ya tsireledzo ya zwa u tshilisana, nahone u na pfanelo ya u konou swikelela pfanelo dza ikonomi, u tshilisana na mvelele zwine zwa ɔoḡea kha tshirunzi tshawe na u bveledza vuvha hawe a tshi tikedzwa nga nungo dza lushaka na tshumisano ya dzitshakatshaka zwi tshi ya nga nzudzanyo na zwiko zwa Muvhuso muñwe na muñwe.

Tshiteñwa 23

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya u shuma, mbofoholowo ya u khetha mushumo, nyimele ya mushumo yo teaho nahone i ɔanganedzeaho khathihi na u tsireledzwa kha vhushayamushumo.

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo, hu si na khethululo, ya u wana malamba ane a lingana na a vhañwe kha mushumo une wa fana.

Muthu muñwe na muñwe ane a shuma u na pfanelo ya u wana malamba o teaho nahone ane a ɔanganedzea u itela uri ene na muṭa wawe vha konou tshila vhutshilo vhu re na tshirunzi, na u dovha u ɔadziwa, arali zwo tea, nga dziñwe tsireledzo dza zwa u tshilisana.

Muthu munwe na munwe u na pfanelo ya u vhumba kana u vha murado wa madzangano a vhashumi hu u itela tsireledzo ya madzangalelo awe.

Tshiteñwa 24

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya u awela na u ɔigeda, hu tshi katelwa awara dzo pimiwaho dza u shuma na dziholodeni dzo tiwaho dzi re na muholo.

Tshiteñwa 25

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya vhuimo ha vhutshilo ho teaho mutakalo na u tshila zwavhuḡi hawe na muṭa wawe, hu tshi katelwa na zwiliwa, zwiambaro, vhudzulo na mbavhalelo ya dzilafho na tshumelo dza u tshilisana, khathihi na pfanelo ya tsireledzo musi hu na vhushayamushumo, vhwadze, vuholefhali, vhutshilikadzi, vhualuwa kana iñwe nyimele ya vhutshilo ine muthu a sa kone u i langa.

Vhomme na vhana vha tea u wana ndondolo na thuso zwa tshipentshela. Vhana vhoṭhe, hu sa sedzwi uri vho bebwa mbinganononi kana nḡa ha mbingano, vha ɔo wana tsireledzo ya zwa u tshilisana i no fana na ya vhañwe.

Tshiteñwa 26

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya pfunzo. Pfunzo i ɔo nekedzwa hu si na mbadelo kha mirole ya fhasi kana ya u ranga ine ya vha ya vhuṭhogwa. Pfunzo ya mirole ya fhasi i ɔo vha khombe-khombe. Pfunzo ya zwa thekheninikhi na zwa phurofesheni i ɔo itwa uri i wanale na pfunzo dza nṭha dzi ɔo swikelelea nga nḡila i linganaho ho sedzwa vhukoni.

Pfunzo i ɔo vha i livhiswaho kha u bveledzisa vuvha ha muthu woṭhe na u khwaṭhisedza ṭhonifho ya pfanelo dza vhuthu na mbofoholowo dza ndeme. I ɔo ɔuṭuwedza u pfesesa, u kongelelana na vhukonani vhukati ha dzitshaka, mirafho kana zwigwada zwa vhurereli, nahone i ɔo bvisela phanda mishumo ya Dzangano ɔa Mbumbano ya Dzitshaka ya u itela uri hu vhe na mulalo.

Vhabebi vha na pfanelothangwa ya u nanga pfunzo ine ya ɔo nekedzwa vhana vhavho.

Tshiteñwa 27

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya u shela mulenzhe kha kutshilele kwa mvelele ya tshitshavha o vhofoholowa, u ɔiphina nga vhutsila na u vha na mukovhe kha zwa mveledziso ya saintsi na mbuelo yazwo.

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya tsireledzo kha mikhwa na dzangalelo ɔa ndaka zwi bvaho kha zwibveledzwa zwa saintsi, mañwalo kana vhutsila zwine a vha muñwali wazwo.

Tshiteñwa 28

Muthu muñwe na muñwe u na pfanelo ya nzudzanyo ya u tshilisana na ya zwa mashango a dzitshakatshaka zwine pfanelo na mbofoholowo zwo sumbedzwaho kha uyu mulevho zwi nga bveledzwa nga vhuḡalo.

Tshiteñwa 29

Muthu muñwe na muñwe u na mishumo kha tshitshavha ine ya ita uri vuvha hawe vhu kone u bvelela nga vhuḡalo nahone nga mbofoholowo.

Musi muthu muñwe na muñwe a tshi khou shumisa pfanelo na mbofoholowo dzawe, u tea u ita izwi a tshi dzhiela nṭha ndango ya mulayo wo itelwaho fhedzi u tsireledza pfanelo na mbofoholowo dza vhañwe vhathu na u vhona uri hu vhe na u dzhielwa nṭha ha mikhwa ya kutshilele, vhudziki na kutshilele kwavhuḡi kwo teaho tshitshavha tsha demokirasi.

Pfanelo na mbofoholowo idzi a dzi tei u shumiswa nga nḡila yo fhambanaho na ndivho na mirando ya Dzangano ɔa Mbumbano ya Dzitshaka.

Tshiteñwa 30

A hu na na tshithihi tshi re kha Mulevho uyu tshine tsha nga dzihiwa tshi tshi amba pfanelo inwe na inwe ine i nga shumiswa kha zwiinwe na zwiinwe kana u ita inwe nyito yo livhiswaho kha u thutha inwe na inwe ya pfanelo na mbofholowo zwo bulwaho afha malugana na Muvhuso, tshigwada kana muthu.